

LECZNICTWO UZDROWISKOWE

Zakłady i urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego na terenie uzdrowisk w województwie kujawsko-pomorskim

Województwo
Kujawsko-Pomorskie

Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania
Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku

LECZNICTWO UZDROWISKOWE
Zakłady i urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego
na terenie uzdrowisk w województwie kujawsko-pomorskim

Autor:

Konrad Kaszuba

Zespół Planowania Przestrzennego w Bydgoszczy

Bydgoszcz 2023

Spis treści

Wprowadzenie.....	3
1 Zakłady lecznictwa uzdrowiskowego	3
1.1 Typy zakładów	3
1.2 Liczba zakładów uzdrowiskowych i dostępnych łóżek według GUS.....	11
2 Urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego.....	13
2.1 Pijalnie uzdrowiskowe.....	13
2.2 Tężnie	16
2.3 Parki zdrojowe	16
2.4 Ścieżki ruchowe	16
2.5 Lecznicze i/lub rehabilitacyjne baseny uzdrowiskowe	21
2.6 Urządzone odcinki wybrzeża morskiego	21
Podsumowanie	21

Wprowadzenie

Województwo kujawsko-pomorskie jest jednym z wiodących regionów w kraju w lecznictwie uzdrowiskowym. Wynika to głównie ze skali obsługiwanego ruchu uzdrowiskowego (utrzymującego się na przestrzeni ostatnich lat na stałym, bardzo wysokim poziomie) będącego pochodną bogatej tradycji uzdrowiskowej, dostępnej oferty medycznej, ale przede wszystkim z dobrze rozbudowanej infrastruktury uzdrowiskowej, tj. zaplecza w postaci zakładów i urzędzeń lecznictwa uzdrowiskowego opierających swoją działalność na właściwościach leczniczych naturalnych surowców. Dostrzegając rolę infrastruktury uzdrowiskowej w kształtowaniu potencjału i konkurencyjności regionów uznano za zasadne podjęcie próby identyfikacji występujących typów zakładów i urzędzeń lecznictwa uzdrowiskowego nie tylko na terenie uzdrowisk z obszaru województwa kujawsko-pomorskiego, ale i z całego kraju. Pozwoli to na częściowe rozpoznanie oferty miejscowości uzdrowiskowych (kwestia występowania poszczególnych typów zakładów, urzędzeń) i jej przestrzennego zróżnicowania w kraju. Identyfikacja obecnego stanu infrastruktury uzdrowiskowej jest o tyle ważna, gdyż w świetle prognozowanych zmian demograficznych związanych z procesem starzenia się społeczeństwa (tj. wzrostem liczby osób starszych), powszechnie propagowanego zdrowego stylu życia i rosnącej świadomości społeczeństwa zakłada się, iż w kolejnych latach zapotrzebowanie na leczenie uzdrowiskowe będzie nadal wzrastać. Wyzwaniem dla regionów stanie się więc wzbogacanie i/lub dostosowywanie pod względem jakościowym i ilościowym posiadanej obecnie infrastruktury uzdrowiskowej do zmieniających się potrzeb kuracjuszy i turystów korzystających z usług lecznictwa uzdrowiskowego. Wszelkie zaniechania w tym zakresie skutkować będą spadkiem konkurencyjności na krajowym rynku usług uzdrowiskowych, a co za tym idzie także mniejszą skalą odbywającego się ruchu uzdrowiskowego i niższymi wpływami do budżetu gmin uzdrowiskowych.

Analizie porównawczej poddano 47¹ uzdrowisk, wykorzystując przy tym różne ogólnodostępne źródła informacji. Obrana metoda wynikała z braku istnienia jednego kompleksowego źródła danych. Rozpoznanie występujących typów zakładów i urzędzeń lecznictwa uzdrowiskowego przeprowadzono w oparciu o obowiązujące statuty uzdrowisk i raport Narodowego Instytutu Samorządu Terytorialnego z badania dotyczącego gmin uzdrowiskowych². Z uwagi na różny stopień aktualności statutów uzdrowisk, dane dotyczące analizowanej infrastruktury uzdrowiskowej zweryfikowano z informacjami zawartymi na stronach internetowych miejscowości, na terenie których prowadzone jest leczenie uzdrowiskowe. Jedynym uzdrowiskiem, dla którego dane w przedmiotowym zakresie nie były dostępne było uzdrowisko Żłockie. Należy podkreślić, iż celem przedmiotowej analizy nie było szczegółowe rozpoznanie stanu liczbowego zakładów i urzędzeń lecznictwa uzdrowiskowego (z uwagi na różny stopień aktualności statutów uzdrowiskowych) lecz stwierdzenie, czy na terenie danego uzdrowiska dostępne są poszczególne typy obiektów zaspokajające podstawowe potrzeby kuracjuszy i turystów z zakresu lecznictwa i rehabilitacji uzdrowiskowej. Niemniej w ramach prowadzonych prac dodatkowo przeanalizowano także dane Głównego Urzędu Statystycznego w zakresie dostępnej dla kuracjuszy liczby zakładów uzdrowiskowych i łóżek, celem scharakteryzowania na bardzo ogólnym poziomie (tj. województw) dostępnej infrastruktury, jej zróżnicowania przestrzennego i wykorzystania.

1 Zakłady lecznictwa uzdrowiskowego

1.1 Typy zakładów

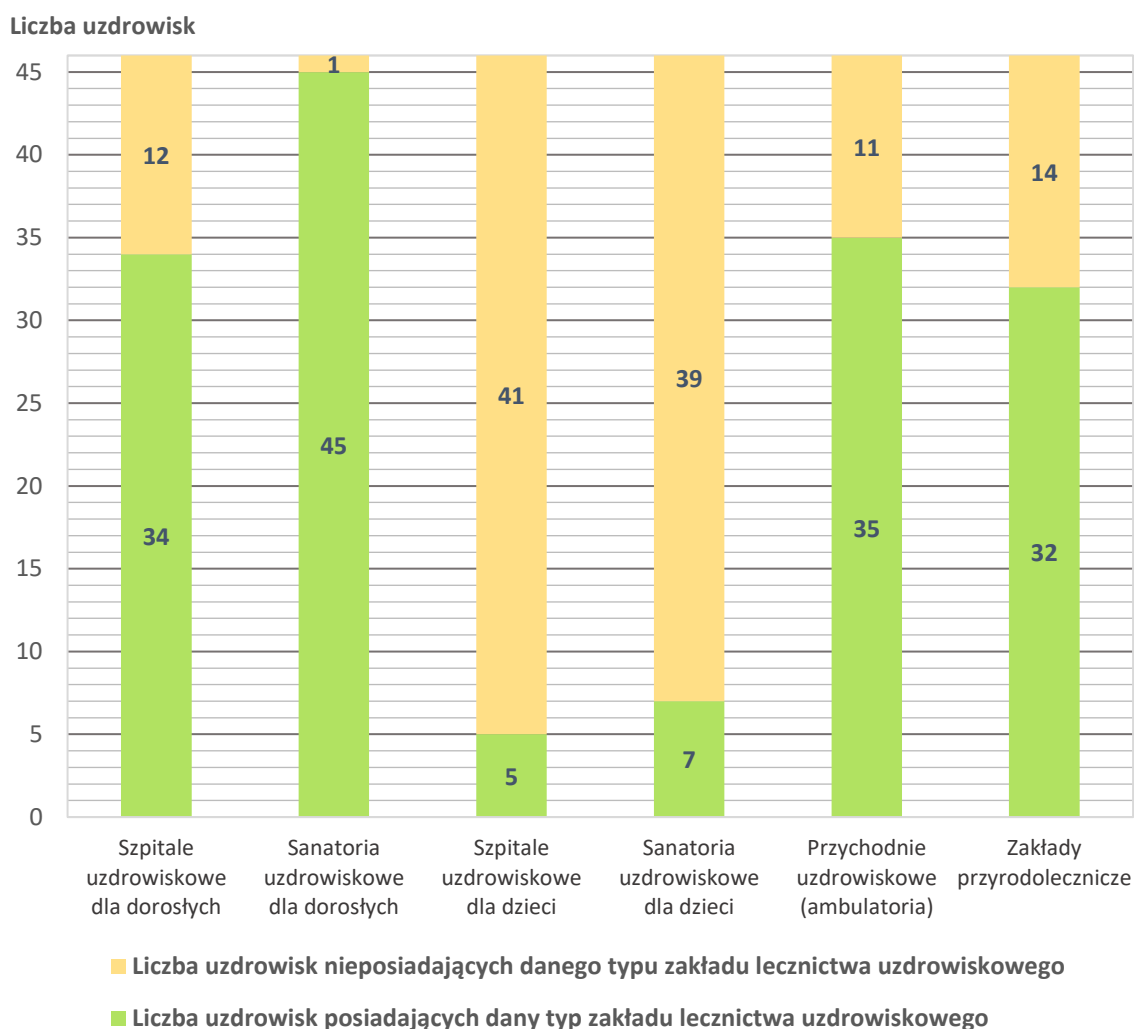
W kraju, świadczenia zdrowotne z zakresu leczenia i rehabilitacji uzdrowiskowej prowadzone są na terenie uzdrowisk w ramach dostępnych kierunków leczniczych, w oparciu o występujące naturalne

¹ Według rejestru prowadzonego przez Ministerstwo Zdrowia (stan na marzec 2023 roku).

² Raport z badania nt. „Diagnoza gmin uzdrowiskowych w Polsce”, 2020, Narodowy Instytut Samorządu Terytorialnego. Przedmiotowy raport opierał się na informacjach pozyskanych dla 44 uzdrowisk i 1 urzędzonego podziemnego wyrobiska górniczego Kopalni Soli w Wieliczce. Nie zawierał informacji odnośnie 3 uzdrowisk: uzdrowiska Latoszyn (które otrzymało statut uzdrowiska pod koniec 2022 roku, a więc po powstaniu raportu), uzdrowiska Przerzeczyn-Zdrój (według informacji publikowanych w raporcie uzdrowisko nie prowadzi działalności, niemniej należy zaznaczyć, iż dalej figuruje ono w wykazie uzdrowisk publikowanym dla kraju, a w świetle dostępnych informacji na stronach internetowych znajduje się ono obecnie w przebudowie) oraz uzdrowisko Żłockie

surowce lecznicze wykorzystywane przez różnego typu zakłady lecznictwa (zlokalizowane w strefie „A” ochrony uzdrowiskowej) oraz poza uzdrowiskami, w urządzonych podziemnych wyrobiskach górniczych. W świetle obowiązujących przepisów³ do owych typów zakładów zalicza się: szpitale uzdrowiskowe, sanatoria uzdrowiskowe, przychodnie uzdrowiskowe i zakłady przyrodolecznicze. Ponadto odrębne typy stanowią szpitale i sanatoria uzdrowiskowe dedykowane obsłudze dzieci oraz szpitale i sanatoria położone w urządzonych podziemnych wyrobiskach górniczych (które to wyłączono z przedmiotowej analizy). Różnią się one warunkami lokalowymi, standardem posiadanego wyposażenia, rodzajem i jakością świadczonych usług (będącą m.in. pochodną zatrudnianego personelu, posiadanego sprzętu medycznego). Większość uzdrowisk w kraju cechuje się bardzo zbliżoną strukturą rodzajową funkcjonujących na ich terenie zakładów lecznictwa uzdrowiskowego. Dość powszechnie występują w nich szpitale i/lub sanatoria uzdrowiskowe (których oferta skierowana jest do dorosłych pacjentów wymagających m.in. całodobowych świadczeń opieki w warunkach stacjonarnych, w postaci zarówno opieki lekarskiej, jak i pielęgniarstwa), przychodnie uzdrowiskowe (świadczące ambulatoryjne leczenie uzdrowiskowe) oraz zakłady przyrodolecznicze (prowadzące zabiegi z zakresu fizjoterapii).

Wykres 1. Typy zakładów lecznictwa uzdrowiskowego występujące na terenie uzdrowisk w kraju*

Źródło: opracowanie własne na podstawie obowiązujących statutów uzdrowisk, raportu z badania Narodowego Instytutu Samorządu Terytorialnego pt. „Diagnoza gmin uzdrowiskowych w Polsce (2020) oraz strony internetowej latoszynzdroy.com

*zestawienie zawiera informacje dla 46 uzdrowisk (dla uzdrowiska Złockie brak danych w przedmiotowym zakresie)

³ Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych

Ponad połowa spośród analizowanych uzdrowisk (tj. 27 z 46,) cechuje się możliwością realizacji świadczeń z zakresu lecznictwa uzdrowiskowego za pośrednictwem przynajmniej 4 typów zakładów.

Mapa 1. Uzdrowiska według liczby występujących typów zakładów lecznictwa uzdrowiskowego

Sumaryczna liczba posiadanych przez uzdrowiska typów zakładów lecznictwa uzdrowiskowego

- 4 - 6
- 3
- 2
- 1
- uzdrowisko dla którego dane w przedmiotowym zakresie nie były dostępne
- uzdrowiska posiadające typ zakładu obsługujący poza osobami dorosłymi także dzieci
- województwa nieposiadające uzdrowiska

Źródło: opracowanie własne na podstawie obowiązujących statutów uzdrowisk, raportu z badania Narodowego Instytutu Samorządu Terytorialnego pt. „Diagnoza gmin uzdrowiskowych w Polsce (2020) oraz strony internetowej latoszynzdroy.com

W pozostałych uzdrowiskach liczba dostępnych typów zakładów mogących obsłużyć kuracjuszy waha się w przedziale od 1 do 3.

Mapa 2. Sanatoria uzdrowskowe w uzdrowiskach

Legenda

- uzdrowiska posiadające sanatorium uzdrowskowe
- uzdrowiska na terenie których niezidentyfikowano sanatoriów uzdrowskowych
- uzdrowisko dla którego dane w przedmiotowym zakresie nie były dostępne
- województwa nieposiadające uzdrowiska

Źródło: opracowanie własne na podstawie obowiązujących statutów uzdrowisk, raportu z badania Narodowego Instytutu Samorządu Terytorialnego pt. „Diagnoza gmin uzdrowskowych w Polsce (2020) oraz strony internetowej latoszynzdroj.com

Prawie wszystkie uzdrowiska w kraju - poza najkrócej funkcjonującym uzdrowiskiem Latoszyn (w gm. Dębica, w woj. podkarpackim) - posiadają na swoim terenie sanatorium uzdrowskowe.

Mapa 3. Szpitale uzdrowiskowe w uzdrowiskach

Legenda

- uzdrowiska posiadające szpital uzdrowiskowy
- uzdrowiska na terenie których niezidentyfikowano szpitale uzdrowiskowych
- uzdrowisko dla którego dane w przedmiotowym zakresie nie były dostępne
- województwa nieposiadające uzdrowiska

Źródło: opracowanie własne na podstawie obowiązujących statutów uzdrowisk, raportu z badania Narodowego Instytutu Samorządu Terytorialnego pt. „Diagnoza gmin uzdrowiskowych w Polsce (2020) oraz strony internetowej latoszynzdroj.com

Obok sanatoriów, często występującym rodzajem zakładów są również szpitale uzdrowiskowe, aczkolwiek brak oferty tego typu zakładów cechuje 12 spośród 46 uzdrowisk. Wszystkie 3 uzdrowiska z obszaru województwa kujawsko-pomorskiego posiadają jednak tego typu zakłady.

Mapa 5. Zakłady przyrodolecnicze w uzdrowiskach

Legenda

- uzdrowiska posiadające zakład przyrodolecniczy
- uzdrowiska na terenie których niezidentyfikowano zakładów przyrodolecniczych
- uzdrowisko dla którego dane w przedmiotowym zakresie nie były dostępne
- województwa nieposiadające uzdrowiska

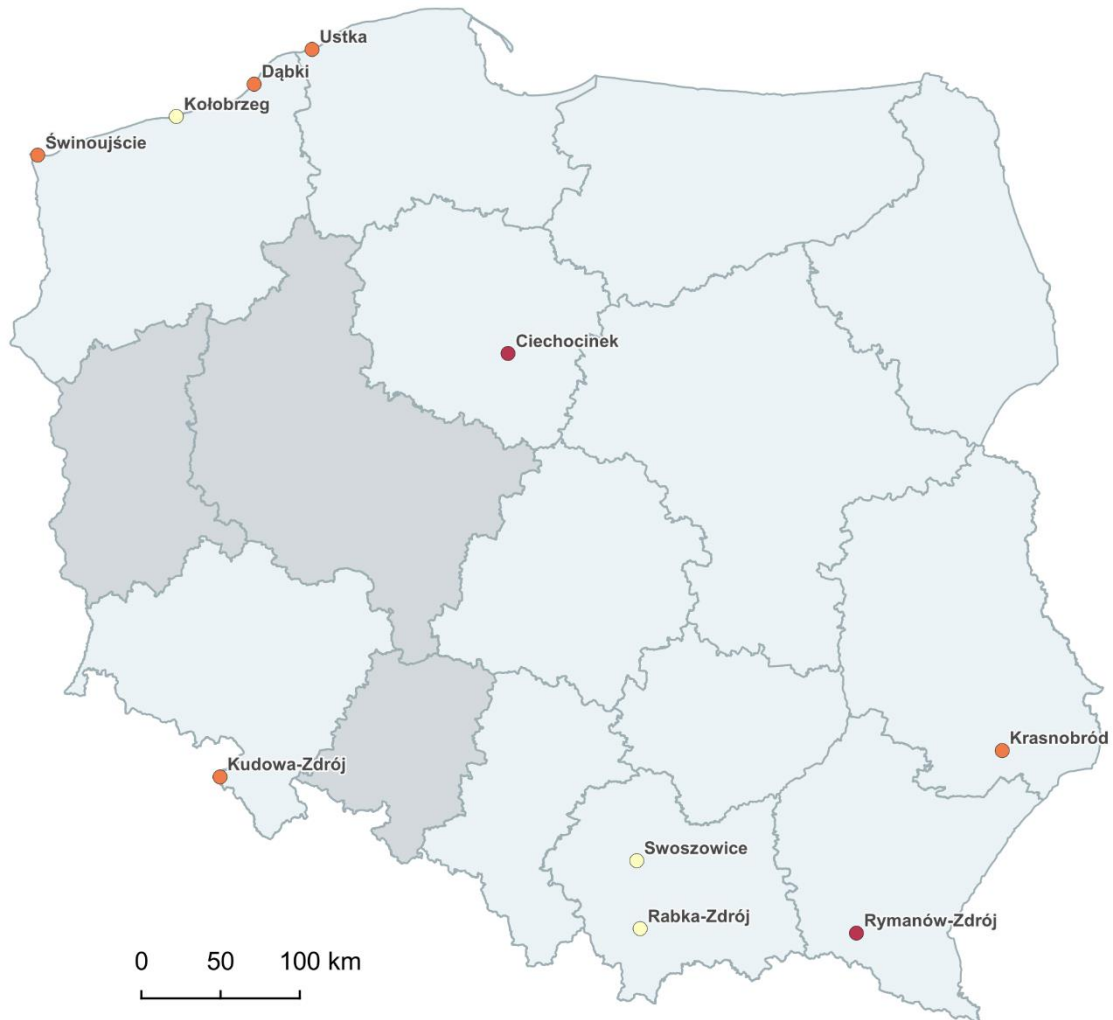
Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania
Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku

Źródło: opracowanie własne na podstawie obowiązujących statutów uzdrowisk, raportu z badania Narodowego Instytutu Samorządu Terytorialnego pt. „Diagnoza gmin uzdrowiskowych w Polsce (2020) oraz strony internetowej latoszynzdroj.com

Oferta zakładów przyrodolecniczych realizujących świadczenia z zakresu fizjoterapii dostępna jest zaś na terenie przeszło połowy analizowanych uzdrowisk (tj. 31 z 46), w tym we wszystkich uzdrowiskach z obszaru województwa kujawsko-pomorskiego.

Według danych źródłowych zakłady dedykowane najmłodszej grupie pacjentów, czyli dzieciom posiada 10 uzdrowisk, z czego w 3 działalność prowadzą tylko zakłady w postaci szpitali, w 5 tylko w postaci sanatoriów, zaś w 2 zarówno w postaci szpitali, jak i sanatoriów uzdrowiskowych.

Mapa 6. Zakłady lecznictwa uzdrowiskowego dedykowane obsłudze dzieci w uzdrowiskach

Legenda

- uzdrowiska posiadające szpital uzdrowiskowy i sanatorium uzdrowiskowe obsługujące dzieci
- uzdrowiska posiadające jedynie sanatorium uzdrowiskowe obsługujące dzieci
- uzdrowiska posiadające jedynie szpital uzdrowiskowy obsługujący dzieci
- województwa nieposiadające uzdrowiska

Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania
Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku

Źródło: opracowanie własne na podstawie obowiązujących statutów uzdrowisk, raportu z badania Narodowego Instytutu Samorządu Terytorialnego pt. „Diagnoza gmin uzdrowiskowych w Polsce (2020) oraz strony internetowej latoszynzdroy.com

Jednym z nich jest uzdrowisko Ciechocinek z terenu województwa kujawsko-pomorskiego (jedyne położone w centralnej Polsce), będące nie tylko 1 z 5 analizowanych uzdrowisk w kraju⁴ mogącym prowadzić uzdrowiskowe leczenie szpitalne dzieci, ale i 1 z 7 mającym⁵ możliwość prowadzenia leczenia sanatoryjnego dedykowanego tej grupie wiekowej.

1.2 Liczba zakładów uzdrowiskowych⁶ i dostępnych łóżek według GUS

Z uwagi na różny stopień aktualności obowiązujących statutów uzdrowisk (rok uchwalenia) oraz brak ogólnodostępnych dokumentów w postaci operatów do scharakteryzowania uzdrowisk w zakresie liczby zakładów uzdrowiskowych i dostępnych w nich łóżek wykorzystano dane udostępniane przez Główny Urząd Statystyczny (GUS). Niemniej ograniczenia metodologiczne wynikające ze sposobu pozyskiwania i publikowania danych przez GUS (większość odniesiona do poziomu województw, za wyjątkiem liczby łóżek dostępnej także na poziomie powiatów), sprawiły, iż prezentowany poniżej stan bazy służącej lecznictwu uzdrowiskowemu należy traktować jedynie pogładowo.

Na koniec 2022 roku działalność w zakresie lecznictwa uzdrowiskowego prowadziło w kraju 225 zakładów uzdrowiskowych, które to dysponowały łącznie przeszło 45,6 tys. łóżek. Spośród wszystkich województw posiadających na swoim terenie uzdrowiska, największą sumaryczną liczbą sanatoriów i szpitali uzdrowiskowych (odgrywających spośród występujących w kraju typów zakładów lecznictwa uzdrowiskowego największą rolę w obsłudze kuracjuszy), cechowały się województwa: dolnośląskie (40), małopolskie (39), zachodniopomorskie (38) i kujawsko-pomorskie (30). Należy jednak podkreślić, iż w ostatnich dwóch województwach wspomniane typy zakładów koncentrowały się na terenie stosunkowo niewielkiej liczby uzdrowisk (tj. 3 w przypadku województwa kujawsko-pomorskiego i 5 zachodniopomorskiego; podczas gdy w dolnośląskim i małopolskim liczba ta była wyższa i wynosiła kolejno 11 i 10). Poza wysoką - 4. pozycją w kraju w zakresie liczby posiadanych zakładów, kujawsko-pomorskie zajmowało również bardzo wysoką 2. pozycję pod względem liczby dostępnych dla kuracjuszy łóżek. Posiadało ono ponad 8,6 tys. łóżek, co stanowiło prawie 1/5 łóżek dostępnych w zakładach uzdrowiskowych w całym kraju (18,9%). Jedynie zachodniopomorskie cechowało się większą liczbą łóżek i ich wyższym udziałem (10,9 tys. łóżek, co stanowiło aż 23,8% dostępnych łóżek w całym kraju). Spośród trzech uzdrowisk z terenu kujawsko-pomorskiego, największą liczbą łóżek cechowało się uzdrowisko Ciechocinek w powiecie aleksandrowskim (5362 łóżek stanowiących aż 62,3% łóżek dostępnych w regionie), a dalej Inowrocław w powiecie inowrocławskim (2069 łóżek) i Wieniec-Zdrój w powiecie włocławskim (1170 łóżek). Przy czym warto dodać, iż na tle 30 powiatów w kraju na terenie których prowadzona jest działalność uzdrowiskowa, powiaty z uzdrowiskami z regionu kujawsko-pomorskiego zajmowały w 2022 roku pod względem liczby łóżek dość wysokie pozycje. Powiat aleksandrowski z uzdrowiskiem Ciechocinek plasował się na 2. pozycji w kraju, zaraz za powiatem kołobrzeskim (woj. zachodniopomorskie). Powiat inowrocławski z uzdrowiskiem Inowrocław zajmował zaś 7. miejsce. Nieco gorzej wypadł powiat włocławski z uzdrowiskiem Wieniec-Zdrój - 14. pozycja. Wyłączając z zestawienia powiaty posiadające na swoim terenie co najmniej 2 uzdrowiska, powiaty z terenu kujawsko-pomorskiego zajmowały wysokie pozycje na tle pozostałych powiatów w kraju, zajmując kolejno 2., 3. i 9. miejsce.

O wysokiej pozycji i roli województwa kujawsko-pomorskiego w krajowym systemie lecznictwa uzdrowiskowego, poza liczbą dostępnych dla kuracjuszy łóżek, świadczą dane dotyczące rejestrowanego ruchu uzdrowiskowego. Łącznie 3 uzdrowiska z terenu województwa kujawsko-pomorskiego obsłużyły w 2022 roku przeszło 20% krajowego ruchu uzdrowiskowego (czyli prawie co 5 kuracjusz z terenu kraju korzystał z oferty zakładu funkcjonującego na terenie 1 z 3 uzdrowisk w województwie).

Co ciekawe razem z uzdrowiskami z terenu województwa zachodniopomorskiego ich udział w obsłudze kuracjuszy leczonych stacjonarnie w kraju wynosił aż 44,9% (zachodniopomorskie ponad 180 tys. kuracjuszy, zaś kujawsko-pomorskie nieco ponad 153 tys. kuracjuszy).

⁴ obok uzdrowiska Kołobrzeg (woj. zachodniopomorskie), Rabka-Zdrój (woj. małopolskie), Rymanów-Zdrój (woj. podkarpackie) i uzdrowiska Swoszowice-Kraków (woj. małopolskie)

⁵ razem z uzdrowiskiem Dąbki (woj. zachodniopomorskie), Krasnobród (woj. lubelskie), Kudowa-Zdrój (woj. dolnośląskie), Rymanów-Zdrój (woj. podkarpackie), Świnoujście (woj. zachodniopomorskie) i Ustka (woj. pomorskie)

⁶ w postaci sanatoriów uzdrowiskowych i szpitali uzdrowiskowych

Tab. 1 Zakłady lecznictwa uzdrowiskowego, ich liczba i wykorzystanie według województw w 2022 roku

Nazwa jednostki	Liczba uzdrowisk	Liczba zakładów lecznictwa uzdrowiskowego**	Liczba dostępnych łóżek**	Liczba kuracjuszy leczonych stacjonarnie w zakładach lecznictwa uzdrowiskowego**	
				ogółem	pełnopłatnych
Zachodniopomorskie	5	38	10 870	180 023	81 217
Kujawsko-Pomorskie	3	30	8 601	153 170	61 127
Małopolskie	10	39	5 940	91 536	22 194
Dolnośląskie	11	40	5 674	94 588	32 547
Podkarpackie***	4	25	4 194	58 446	9 974
Świętokrzyskie	2	15	3 158	62 582	27 111
Śląskie	2	15	2 558	35 800	8 588
Pomorskie	2	7	1 991	25 898	13 056
Lubelskie	2	8	1 344	21 664	5 940
Warmińsko-Mazurskie	1	2	480	5 387	1 001
Podlaskie	2	3	452	8 796	4 310
Mazowieckie	1	2	230	2 234	253
Łódzkie	1	1	120	1 864	595
Lubuskie*	-	-	-	-	-
Opolskie*	-	-	-	-	-
Wielkopolskie*	-	-	-	-	-
RAZEM	46***	225	45 612	741 988	267 913
Udział % województwa K-P w kraju		13,3	18,9	20,6	22,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

- * województwa nieposiadające uzdrowiska na swoim terenie
 ** zakłady w postaci szpitali i sanatoriów uzdrowiskowych
 *** bez uzdrowiska Latoszyn

2 Urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego

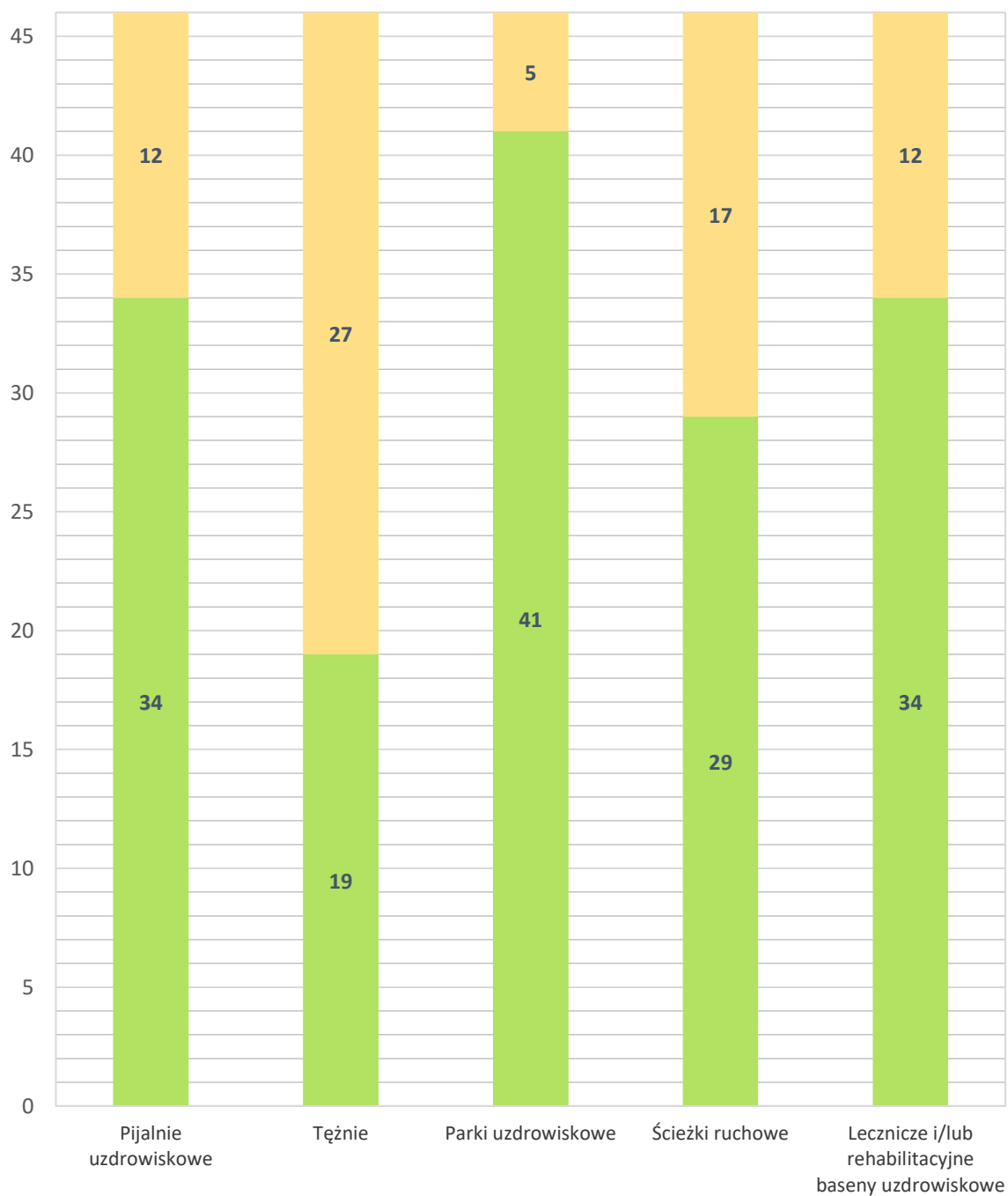
Na postrzeganie atrakcyjności uzdrowisk w kraju wpływa wiele czynników. Począwszy od rodzaju i zasobności występujących złóż naturalnych surowców leczniczych, specyficznych cech mikroklimatu lub właściwości klimatu oraz morza stanowiących podstawę do prowadzenia działalności leczniczej, po oferowane kierunki leczenia, standard realizowanych świadczeń czy też dostępną bazę infrastrukturalną (w tym także bazę noclegową). Nie bez znaczenia jest również renoma uzdrowiska (popularność ośrodka wśród odwiedzających kuracjuszy i turystów), związana z wieloletnimi tradycjami w prowadzeniu tego rodzaju działalności, przekładająca się na skalę obsługiwanego ruchu i jego pozycję w krajowym systemie lecznictwa uzdrowiskowego. Zważając na powyższe, większość spośród uzdrowisk postrzeganych jako te najbardziej atrakcyjne dla kuracjuszy (z oferty których najczęściej korzystają kuracjusze) zlokalizowana jest na północy i na południu kraju, tj. w pasie nadmorskim oraz w obszarach górskich i podgórszych, co związane jest z ich położeniem geograficznym, panującym mikroklimatem i walorami krajobrazowymi. W przypadku pozostałych (zwłaszcza niektórych nizinnych, jak Ciechocinek czy Inowrocław), znaczenie walorów przyrodniczo-krajobrazowych jest znacznie mniejsze (nie wliczając tu naturalnych surowców stanowiących podstawę prowadzenia leczenia i rehabilitacji uzdrowiskowej). Większą rolę odgrywają pozostałe poza środowiskowe czynniki, do których zaliczyć można stan rozwoju infrastruktury w postaci zakładów i urzędzeń lecznictwa uzdrowiskowego, czy fakt prowadzenia działalności uzdrowiskowej także w oparciu o kontrakty zawarte z NFZ (liczba zawartych kontraktów determinuje bowiem skalę obecnego ruchu). Na przestrzeni ostatnich lat znaczenie wspomnianych urzędzeń w kontekście rozpatrywania atrakcyjności uzdrowisk i ich zdolności do konkurencyjności wzrasta. Poza możliwością eksploatacji na skalę przemysłową naturalnych zasobów m.in. w postaci wód, peloidów umożliwiają one realizację wielu różnorodnych świadczeń leczniczo-zabiegowych. Do podstawowych typów urzędzeń lecznictwa uzdrowiskowego występujących w kraju zalicza się: pijalnie uzdrowiskowe, tężnie, parki zdrojowe, ścieżki ruchowe, baseny lecznicze i rehabilitacyjne, urządzone odcinki wybrzeża morskiego i urządzone podziemne wyrobiska górnicze (które zostały wyłączone z analiz). Podobnie jak w przypadku zakładów lecznictwa uzdrowiskowego, ich struktura rodzajowa jest zróżnicowana, co częściowo potwierdza przeprowadzona poniżej analiza porównawcza na podstawie wspomnianych wcześniej ogólnodostępnych źródeł danych (statutów uzdrowisk, stron internetowych miejscowości uzdrowiskowych i raportu NIST).

2.1 Pijalnie uzdrowiskowe

Pijalnie uzdrowiskowe to obiekty całoroczne, charakteryzujące się często ciekawą architekturą. Z założenia wyposażone są w stosowne instalacje do wydawania kuracjom wody leczniczej w ramach prowadzonych świadczeń z zakresu krenoterapii (kuracji pitnych) oraz w sale spacerowe. Urządzenia tego rodzaju posiada 34 z 46 uzdrowisk w kraju, w tym wszystkie 3 uzdrowiska na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. Poza pierwotną funkcją pełnią one czasem także rolę kawiarni, galerii sztuki czy miejsca organizacji imprez kulturalnych. W uzdrowisku Ciechocinek, w budynku pijalni funkcjonuje obecnie kawiarnia, w której to prowadzona jest sprzedaż detaliczna ciechocińskich wód: „Krystynka” i „Ciechocinka” (w postaci butelkowanej) i sala koncertowa. W pijalniach uzdrowiskowych na terenie pozostałych uzdrowisk w regionie, tj. Inowrocław i Wieniec-Zdrój, prócz kuracji pitnych, prowadzona jest również sprzedaż detaliczna wód (woda „Selenka Wieniec Zdrój” - uzdrowisko Wieniec-Zdrój oraz wody: „Inowrocławianka” i „Jadwiga” - uzdrowisko Inowrocław), sprzedaż borowiny (tylko na terenie uzdrowiska Wieniec-Zdrój) i pamiątek okolicznościowych. W obiekcie, w którym znajduje się pijalnia uzdrowiskowa w Inowrocławiu, kuracjusze i turyści mają także możliwość skorzystania z palmiarni i zwiedzenia Chaty Kujawskiej, tj. dwóch pomieszczeń stylizowanych na dawną kuchnię i izbę sypialną, wyposażonych w oryginalne sprzęty i przedmioty używane niegdyś na Kujawach.

Wykres 2. Wybrane rodzaje urządzeń lecznictwa uzdrowiskowego występujące na terenie uzdrowisk w kraju*

Liczba uzdrowisk

■ Liczba uzdrowisk nieposiadających danego rodzaju urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego

■ Liczba uzdrowisk posiadających dany rodzaj urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu z badania Narodowego Instytutu Samorządu Terytorialnego pt. „Diagnoza gmin uzdrowiskowych w Polsce, statutów uzdrowisk oraz informacji zawartych na stronach internetowych miejscowości uzdrowiskowych”

Mapa 7. Pijalnie uzdrowskowe

Legenda

- uzdrowiska wyposażone w pijalnię uzdrowskowe
- uzdrowiska na terenie których niezidentyfikowano pijalnię uzdrowskowych
- uzdrowisko dla którego dane w przedmiotowym zakresie nie były dostępne
- województwa nieposiadające uzdrowiska

2.2 Tężnie

Urządzenia w postaci tężni solankowych kojarzone są powszechnie z długimi kikutami drzewianymi, cechującymi się drewnianą konstrukcją wypełnioną gałązkami tarniny. Niegdyś służące do pozyskiwania soli kuchennej, obecnie zaś jako miejsca zażywania przez kuracjuszy inhalacji powstałego w ich otoczeniu – na bazie solanki – aerozolu leczniczego. Urządzenia te pomagają m.in. w leczeniu przewlekłych i nawracających stanów zapalnych układu oddechowego oraz różnego rodzaju alergii. Ich obecność zidentyfikowano na terenie 19 spośród 46 uzdrowisk. W przypadku uzdrowisk na terenie województwa kujawsko-pomorskiego jedynie Wieniec-Zdrój nie jest wyposażone w tego rodzaju urządzenie. Tężnie występujące zaś na terenie Ciechocinka i Inowrocławia należą do bardzo dużych obiektów. Te zlokalizowane w Ciechocinku stanowią największą tego typu drewnianą konstrukcję nie tylko w kraju, ale i w Europie. Uznaje się je też za najbardziej rozpoznawalne urządzenia tego typu w Polsce⁷. Na szczytach tężni w Ciechocinku i Inowrocławiu znajdują się tarasy widokowe. Na przestrzeni ostatnich lat obserwuje się wyposażanie nowopowstających uzdrowisk (tych które uzyskały niedawno status uzdrowiska, jak np. Latoszyn), jak i doposażanie już funkcjonujących w tego typu urządzenia, aczkolwiek cechujące się nie tak spektakularną kubaturą, jak te położone w Ciechocinku i Inowrocławiu.

2.3 Parki zdrojowe

Dość powszechnie występującym typem urządzeń na terenie uzdrowisk są parki zdrojowe. Aż 42 z 46 uzdrowisk w kraju (91,3%; w tym wszystkie 3 uzdrowiska z terenu województwa kujawsko-pomorskiego) posiada na swoim terenie tego rodzaju przestrzeń publiczną, w postaci pojedynczego parku, bądź zespołu kilku parków. Poza zielenią sprzyjającą poprawie mikroklimatu (pełniącą funkcję uzdrowską) w ich obrębie występują także inne urządzenia lecznictwa uzdrowskiego, np. w postaci tężni czy pijalni wód. Parki te wykorzystywane są m.in. do terenoterapii, kinezoterapii prowadzących do usprawnienia funkcji narządu ruchu, poprawy koordynacji ruchowej, czy zwiększenia wydolności. Parki zdrojowe pełnią także ważną funkcję rekreacyjną. Dzięki dostępnej infrastrukturze w postaci m.in. ścieżek spacerowych wraz z obiektami małej architektury czy muszli koncertowych stwarzają idealne warunki do prowadzenia wypoczynku na wolnym powietrzu. Na terenie trzech uzdrowisk znajdujących się w województwie kujawsko-pomorskim liczba parków zdrojowych i ich powierzchnie są zróżnicowane (od 3 w przypadku uzdrowska Ciechocinek: Park Zdrojowy – pow. 18,2 ha, Park Sosnowy – pow. 7,9 ha i Park Tężniowy – pow. 39,0 ha, po 1 w przypadku uzdrowska Inowrocław: Park Solankowy – pow. 85 ha oraz uzdrowska Wieniec-Zdrój: Park Zdrojowy – pow. 1,9 ha). Coraz to większym wyzwaniem dla zarządców tego typu urządzeń, nie tylko w województwie, ale i w całym kraju staje się kwestia zwiększenia atrakcyjności i zarazem możliwości recepcyjnych poprzez ich dostosowanie do zmieniających się i rosnących potrzeb osób odwiedzających miejscowości uzdrowskie (konieczność m.in. rewitalizacji parków, ich doposażania w infrastrukturę z zakresu lecznictwa i rekreacji, dostosowaną także do potrzeb osób z niepełnosprawnościami).

2.4 Ścieżki ruchowe

Urządzenia w postaci ścieżek ruchowych dedykowane są m.in. dla osób ze schorzeniami narządu ruchu, problemami układu oddechowego, układu krążenia. Przeważnie ich rozmieszczenie powiązane jest z obecnością parków zdrojowych i ich najbliższego otoczenia (np. obszarów leśnych). Tego typu urządzenia lecznictwa uzdrowskiego są dość powszechne, bowiem zidentyfikowano je w 30 z 46 analizowanych uzdrowsk (w tym na terenie wszystkich z terenu województwa kujawsko-pomorskiego).

⁷ <https://www.kopalnia.pl/kopalnia-wiedzy/teznie-w-polsce-ktore-z-nich-sa-najbardziej-znane-wwnn>

Mapa 9. Parki zdrojowe

Legenda

- uzdrowiska wyposażone w parki zdrojowe
- uzdrowiska na terenie których niezidentyfikowano parków zdrojowych
- uzdrowisko dla którego dane w przedmiotowym zakresie nie były dostępne
- województwa nieposiadające uzdrowiska

Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania
Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu z badania Narodowego Instytutu Samorządu Terytorialnego pt. „Diagnoza gmin uzdrowiskowych w Polsce, statutów uzdrowisk oraz informacji zawartych na stronach internetowych miejscowości uzdrowiskowych

Mapa 10. Ścieżki ruchowe

Mapa 11. Lecznice i/lub rehabilitacyjne baseny uzdrowiskowe

Legenda

- uzdrowiska wyposażone w lecznicze i/lub rehabilitacyjne baseny uzdrowiskowe
- uzdrowiska na terenie których niezidentyfikowano leczniczych i rehabilitacyjnych basenów uzdrowiskowych
- uzdrowisko dla którego dane w przedmiotowym zakresie nie były dostępne
- województwa nieposiadające uzdrowiska

Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania
Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu z badania Narodowego Instytutu Samorządu Terytorialnego pt. „Diagnoza gmin uzdrowiskowych w Polsce, statutów uzdrowisk oraz informacji zawartych na stronach internetowych miejscowości uzdrowiskowych”

2.5 Lecznicze i/lub rehabilitacyjne baseny uzdrowiskowe

W lecznictwie i rehabilitacji uzdrowiskowej ważną i dość często praktykowaną metodą leczenia jest leczenie oparte na zasobach wód mineralnych (których to właściwości lecznicze determinowane są ich typem chemicznym) lub/i na wodach termalnych, cechujących się temperaturą powyżej 20°C. Poza inhalacjami i kuracjami pitnymi, wody te wykorzystywane są zarówno w kąpielach indywidualnych, jak i kąpielach grupowych realizowanych w wannach, basenach leczniczych i basenach rehabilitacyjnych. Kąpiele lecznicze wpływają korzystnie m.in. na skórę (jej oczyszczanie, regenerację), schorzenia i urazy narządu ruchu. Z kolei baseny rehabilitacyjne wykorzystywane są w kinezyterapii w celu poprawy wydolności, zakresu ruchu u osób ze schorzeniami i/lub po przebytych urazach. Urządzenia te dostosowane są do potrzeb osób z ograniczeniami ruchowymi. Obecność basenów leczniczych i/lub rehabilitacyjnych zidentyfikowano na terenie 34 uzdrowisk. Na terenie uzdrowisk z województwa kujawsko-pomorskiego dostępne są oba wspomniane wcześniej rodzaje basenów, przy czym uzdrowisko Ciechocinek wraz z uzdrowiskiem Inowrocław dysponuje zarówno basenami leczniczymi, jak i basenami rehabilitacyjnymi, natomiast uzdrowisko Wieniec-Zdrój jedynie basenami rehabilitacyjnymi.

2.6 Urządzone odcinki wybrzeża morskiego

Urządzeniami lecznictwa uzdrowiskowego charakterystycznymi tylko dla uzdrowisk położonych w pasie nadmorskim (a więc nie występującymi na terenie uzdrowisk z terenu województwa kujawsko-pomorskiego) są urządzone odcinki wybrzeża morskiego, wykorzystywane do prowadzenia terapii ruchowej i bezpiecznego korzystania z walorów morza. Podobnie jak wcześniej omówione urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego muszą one spełniać stosowne wymagania dotyczące m.in. kąpieliska i jego najbliższego otoczenia.

Podsumowanie

W wyniku przeprowadzonej analizy porównawczej stwierdzono, że:

- uzdrowiska w kraju różnią się posiadaną infrastrukturą uzdrowiskową, w postaci typów zakładów i urządzeń lecznictwa uzdrowiskowego,
- województwo kujawsko-pomorskie według danych GUS zajmuje wysokie 4. miejsce w kraju pod względem liczby zakładów w postaci szpitali i sanatoriów uzdrowiskowych oraz 2. miejsce w zakresie dostępnej dla kuracjuszy liczby łóżek w tychże zakładach (ponad 8,6 tys. dostępnych łóżek w 2022 roku, co stanowi prawie 1/5 łóżek we wszystkich zakładach w kraju). W efekcie możliwości recepcyjne regionu w zakresie potencjalnej obsługi, tj. maksymalnej liczby kuracjuszy i turystów mogących skorzystać z usług lecznictwa uzdrowiskowego należy uznać za bardzo dobre,
- województwo kujawsko-pomorskie wraz z zachodniopomorskim należy do wiodących regionów w kraju w sektorze uzdrowiskowym, głównie za sprawą dobrze rozwiniętej infrastruktury w postaci zakładów uzdrowiskowych (szpitale i sanatoria uzdrowiskowe) i skali obsługiwanego ruchu uzdrowiskowego (według GUS oba wspomniane uzdrowiska w 2022 roku obsłużyły łącznie prawie 45% kuracjuszy leczonych stacjonarnie w szpitalach i sanatoriach uzdrowiskowych; udział województwa kujawsko-pomorskiego w obsłudze krajowego ruchu uzdrowiskowego wynosił niespełna 20%),
- stosunkowo duża liczba zakładów uzdrowiskowych oraz dostępnych łóżek w regionie (co prezentują dane GUS na poziomie powiatów), potwierdzają nie tylko zainteresowanie i zapotrzebowanie na leczenie uzdrowiskowe, ale świadczą o pewnym, zróżnicowanym poziomie rozwoju specjalistycznej funkcji uzdrowiskowej w miejscowościach: Ciechocinek, Inowrocław i Wieniec-Zdrój. Spośród nich najwyższą łączną liczbą łóżek w szpitalach i sanatoriach uzdrowiskowych cechuje się Ciechocinek (5 362; 62,3% łóżek dostępnych w regionie), Inowrocław (2 069) i Wieniec-Zdrój (1 170), niemniej wszystkie te uzdrowiska w tym zakresie wyróżniają się na tle kraju,

- na terenie uzdrowisk z obszaru województwa kujawsko-pomorskiego funkcjonują wszystkie typowe dla większości najważniejszych ośrodków uzdrowiskowych w kraju typy zakładów lecznictwa uzdrowiskowego (szpitale, sanatoria i przychodnie uzdrowiskowe oraz zakłady przyrodolecznicze). Jedynie Ciechocinek posiada pewnego rodzaju specjalizację związaną z leczeniem dzieci. Należy m.in. do niewielkiej grupy uzdrowisk w kraju mogących prowadzić uzdrowiskowe leczenie szpitalne dzieci (1 z 5 uzdrowisk w kraju) i leczenie sanatoryjne dedykowane tej grupie wiekowej (1 z 7 w kraju).
- uzdrowisko Ciechocinek oraz Inowrocław posiadają wszystkie charakterystyczne dla uzdrowisk nizinnych, podgórskich i górskich typy urządzeń lecznictwa uzdrowiskowego. Natomiast uzdrowisko Wieniec-Zdrój cechuje się nieznacznie mniejszą liczbą typów urządzeń (na terenie uzdrowiska nie zidentyfikowano łożni i obiektów w postaci basenów leczniczych, choć dostępne są baseny rehabilitacyjne). Mimo to, pod względem typów funkcjonujących urządzeń nadal wyróżnia się ono na tle pozostałych uzdrowisk w kraju,
- biorąc pod uwagę prognozowane zmiany demograficzne, działaniem niezbędnym jest dalsze wspomaganie przez Samorząd Województwa miejscowości uzdrowiskowych w województwie kujawsko-pomorskim w jak najszerszym zakresie. Wyzwaniem dla regionu (podobnie jak dla większości województw posiadających na swoim terenie miejscowości uzdrowiskowe) będzie dostosowanie jakościowe i ilościowe infrastruktury uzdrowiskowej w postaci zakładów i urządzeń lecznictwa uzdrowiskowego do rosnącego zapotrzebowania i zmieniających się potrzeb kuracjuszy i turystów korzystających z usług uzdrowiskowych, celem utrzymania przez region wysokiego poziomu konkurencyjności na krajowym rynku usług uzdrowiskowych,
- szansą dla uzdrowisk regionu może być stworzenie nowego produktu uzdrowiskowego, który to będzie łączył nowoczesne sposoby leczenia oparte na właściwościach leczniczych naturalnych surowców z aktywnym wypoczynkiem, czy z bogatym życiem kulturalnym (uzdrowiska zaczynają być postrzegane nie tylko jako cel pobytu kuracjuszy, ale i dla osób poszukujących wypoczynku, rozrywki).